

Asia: VN/28833/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi ulkomaalaislain muuttamisesta (kansainvälinen suojele)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Amnesty International on maailman suurin ihmisoikeusjärjestö, jonka toiminta perustuu yksittäisten ihmisten tuelle. Tukijoita on 10 miljoonaa, 150 maassa eri puolilla maailmaa. Amnesty on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton. Amnesty työskentelee kansainvälisesti ja Suomessa laaja-alaisesti ihmisoikeuksien edistämiseksi.

Amnesty International Suomen osasto kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon asiassa ja lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

Tiivistelmä

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan, että turvapaikkapuhuttelupöytäkirjaa ei enää tarkistettaisi turvapaikkapuhuttelun päätteeksi. Lisäksi ehdotetaan, että mikäli kansainvälisen suojelelele tarve on syntynyt vasta kansalaisuusvaltiosta tai aiemmasta pysyvästä asuinvaltiosta lähdön jälkeen hakijan tahallisen toiminnan seurauksena, voitaisiin pakolaisasema jättää myöntämättä ja myöntää sen sijaan toissijaista suojelelele. Esitysluonnoksessa ehdotetaan myös, että kansainvälistä suojelelele saaville myönnettäviin matkustusasiakirjoihin asetettaisiin käyttörajoituksia suhteessa heidän kansalaisuusvaltioonsa tai aiempaan pysyvään asuinvaltioonsa. Esitysluonnoksessa ehdotetaan vielä karkottamispäätösten täytäntöönpanokelpoisuuden muuttamista siten, että niitä voitaisiin täytäntöönpanna nykyistä nopeammin.

Amnesty vastustaa ehdotettuja lakimuutoksia. Muutokset heikentävät turvapaikanhakijoiden ja maahanmuuttaneiden oikeuksia eivätkä ole perusteltuja. Muutokset eivät myöskään tehosta turvapaikkamenettelyä vaan pikemminkin lisäävät viranomaisten työmäärää.

Turvapaikkapuhuttelupöytäkirja

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan, että turvapaikkapuhuttelun päätyttyä puhuttelupöytäkirjaa ei enää käytäisi läpi, vaan hakija saisi pöytäkirjan mukaansa ja hänellä olisi mahdollisuus toimittaa lisäyksiä ja korjauksia pöytäkirjaan Maahanmuuttoviraston määrittelemän määräajan kuluessa. Mikäli lisäselvitys toimitettaisiin määräajan jälkeen, Maahanmuuttovirasto voisi jättää sen huomioimatta. Maahanmuuttovirasto voisi kuitenkin edelleen käydä hakijan kanssa pöytäkirjan läpi puhuttelun päätteeksi silloin, kun virasto katsoisi sen tarkoituksenmukaiseksi. Tavoitteena olisi kansainvälistä suojelua koskevien hakemusten käsittelyn tehostaminen ja käsittelyaikojen lyhentyminen.

Esitysluonnos jättää avoimeksi, kuinka pitkä määräaika lisäysten ja korjausten toimittamiselle tulisi antaa sekä myös sen, miten hakija tarkastaisi pöytäkirjan. Esitysluonnoksessa mainitaan, että hakija ”joko itsenäisesti tai yhdessä avustajansa tai muun henkilön kanssa voisi halutessaan käydä läpi puhuttelupöytäkirjan”.

Amnesty toteaa, että puhuttelupöytäkirjaan tehtyjen merkintöjen oikeellisuus on erittäin tärkeää, koska puhuttelussa ilmi tulleet seikat ohjaavat turvapaikkapäätöksentekoa. Turvapaikkapuhuttelun ja pöytäkirjan tehnyt Maahanmuuttoviraston työntekijä ei ole välttämättä sama työntekijä, joka tekee itse turvapaikkapäätöksen. Näin ollen päätösesitystä tekevällä työntekijällä ei välttämättä ole muuta tietoa itse puhuttelun tapahtumista, kuin pöytäkirjamerkinnot. Onkin hakijan oikeusturvan kannalta olennaista, että pöytäkirjamerkinnot on myös hänen näkemyksensä mukaan kirjattu oikein.

Kun pöytäkirja tarkistetaan puhuttelun päätteeksi, paikalla on myös aina tulkki, joka tulkaa merkinnät hakijalle. Mikäli pöytäkirjan tarkistaminen jää hakijalle myöhempään vaiheeseen, tulkki pitää erikseen hankkia tätä varten. Kyse ei myöskään tällöin välttämättä olisi samasta tulkista, mikä saattaa jo sinänsä vaikeuttaa pöytäkirjamerkintöjen epäselvyyksien selvittämistä. Ehdotus sisältää myös riskin siitä, että tulkkia ei käytettäisi lainkaan pöytäkirjan myöhemmässä tarkistuksessa. Tulkkia saattaa olla määräajassa hankala löytää tai avustaja mahdollisesti katsoa, ettei tulkkia tarvittaisi. Pöytäkirjan läpikäyminen joko hakijan omasta toimesta tai avustajan kanssa ilman tulkkia on suuri riski hakijan oikeusturvalle, sillä oleellisia seikkoja saattaa helposti jäädä havaitsematta. Pöytäkirjan myöhempi läpikäyminen aiheuttaa myös paljon ylimääräistä työtä avustajalle, jonka pitää varata tälle kalenteristaan erillinen aika, kun se normaalisti tehtäisiin puhuttelun päätteeksi. Ylipäänsä pöytäkirjan tarkistamiseen käytettävä aika oletettavasti pitenisi siitä, mitä se olisi, mikäli se tapahtuisi puhuttelun päätteeksi tulkin ja avustajan jo ollessa paikalla. Kaikilla turvapaikanhakijoilla ei myöskään ole oikeudellista avustajaa, joten pöytäkirjan tarkistaminen heidän kohdallaan olisi muutoksen myötä mahdotonta.

Esitysluonnoksessa mainitaan, että vain pieni osa pöytäkirjaan tehdyistä korjauksista on merkityksellisiä. Amnesty toteaa, että korjauksilla voi tosiasiaa olla suurta merkitystä ja vaikka osa

tehdystä korjauksista ei olisi päätöksenteon kannalta tärkeässä asemassa, on olemassa riski oleellisen korjaustarpeen havaitsematta jäämisestä, mikäli pöytäkirjan läpikäyminen muutoksen johdosta vähenisi tai muuttuisi pintapuolisemmaksi. Ja vaikka merkityksellisiä korjauksia ei ilmenisikään jokaisella tarkistuskerralla, on pöytäkirjan huolellinen läpikäyminen tärkeää, mikäli yksikin väärä päätös saadaan sillä vältettyä.

Ehdotus määräajan jälkeen tulleiden lisäysten ja korjausten huomioimatta jättämisestä on myös erittäin ongelmallinen. Esitysluonnos jättää Maahanmuuttoviraston harkintaan määräajan pituuden, mikä voi johtaa siihen, että tulkin löytämisen lisäksi olisi hankalaa sovittaa pöytäkirjan läpikäymistä myös avustajan aikatauluihin. Mikäli määräajan jälkeen toimitettuja selvityksiä ei otettaisi huomioon, ei tämä olisi hakijan oikeusturvan mukaista. Viranomaisten tulee viran puolesta ottaa turvapaikka-asioissa kaikki päätöksentekoon vaikuttavat seikat huomioon, eikä näin ollen lisäselvityksiä määräajan jälkeen tulisi jättää huomioimatta. Turvapaikka-asioissa suojeluperusteiden selvittäminen viran puolesta on periaate, jota ei voi ohittaa määräajan jälkeen toimitettujen selvitysten huomiotta jättämisellä, sillä se lisäisi riskiä ehdottoman palautuskiellon loukkaamiseen. Säännös myös siirtäisi käsittelyä hallinto-oikeuksiin, mikäli korjauksia ja lisäyksiä jätettäisiin huomioimatta ja hakijat siitä syystä joutuisivat saattamaan ne tietoon valitusmenettelyn kautta.

Amnesty katsoo, että puhuttelupöytäkirjan tarkistaminen puhuttelun päätteeksi Maahanmuuttoviraston puhuttelijan sekä tulkin avustuksella on tärkeää sekä hakijan oikeusturvan että päätöksenteon oikeellisuuden ja menettelyn sujuvuuden kannalta eikä siitä tule luopua. Tehokas, sujuva ja oikeudenmukainen turvapaikkamenettely vaatii panostamista menettelyn alkuvaiheeseen eli turvapaikkapuhutteluun sekä Maahanmuuttoviraston päätöksentekoon. Kyseinen ehdotus johtaisi pikemminkin päinvastaiseen lopputulemaan, kun se yllä todetun mukaisesti siirtäisi käsittelyä valitusvaiheeseen, lisäisi oikeusavustajien ja hallinto-oikeuksien työtä sekä byrokratiaa ja sen myötä myös kustannuksia.

Sur place -tilanne

Esitysluonnoksessa ehdotetaan muutosta tilanteeseen, jossa kansainvälisen suojelun tarve on syntynyt vasta sur place eli hakijan lähtömaastaan lähdön jälkeen. Mikäli kansainvälisen suojelun tarve olisi tällöin syntynyt hakijan tahallisen toiminnan tuloksena, voisi Maahanmuuttovirasto jättää pakolaisaseman myöntämättä ja myöntää hakijalle sen sijaan toissijaista suojelua. Ehdotuksessa tarkennetaan, että kyse olisi uusintahakemusvaiheessa tehdystä hakemuksesta.

Olennaista olisi tahallisuuden eli hakijan toiminnan vilpillisyyden varmentaminen. Esitysluonnoksessa mainitaan, että määrittävän viranomaisen pitäisi pystyä perustelemaan, että hakijan toiminta oli vilpillistä ja että esimerkiksi uskonnon- ja sananvapauteen sekä kokoontumis- ja yhdistymisvapauteen kuuluu oikeus vaihtaa vakaumusta tai ryhtyä poliittisesti aktiiviseksi. Viranomaisen päätös ei siten voisi perustua vain olettimiin vilpillisyydestä, vaan pakolaisasemaan

oikeuttavien perusteiden tahallinen tuottaminen tulisi pystyä viranomaisen päätöksessä perustelemaan, jotta pakolaisasema voitaisiin jättää myöntämättä.

Amnesty katsoo, että ehdotus sisältää suuren riskin väärille tulkinnoille hakijan tarkoituksiperistä. Esimerkiksi uskontoon kääntymisessä ja seksuaalisen suuntautumisen esilletuomisessa on uskottavuusarvioinnin tekeminen erittäin hankalaa ja saattaa osittain perustua oletuksiin ja ennakkokäsityksiin (ks. esim. Seta, 20.6.2022: Sateenkaarevat turvapaikanhakijat viranomaisten odotusten ja oman yhteisön ristipaineissa ja Yhdenvertaisuusvaltuutettu 2024: Selvitys uusintahakemusten merkityksestä turvapaikkaprosessissa). Myös tulkkauksen laadulla on merkitystä päätöksenteon oikeellisuuden kannalta.

Lisäksi pakolaisaseman sijaan toissijaisen suojeluaseman myöntäminen, vaikka henkilöllä olisi vainon vaara, vaikuttaa lähinnä hakijan rankaisemiselta, eikä sille ole esitetty objektiivisia perusteluita. Kyse on kuitenkin aidosta kansainvälisen suojelun tarpeesta ja vainon vaarasta, joka on peruste myöntää pakolaisasema. Henkilön oma toiminta ja vaikutin, mitä on ylipäänsä hyvin hankala todentaa, on tällöin toissijaista. Toissijainen suojeluasema pakolaisaseman sijaan vaikuttaisi huomattavasti henkilön oikeuksiin, kuten luvan pituuteen ja perheenyhdistämisen mahdollisuuksiin.

EU:n määritelmädirektiivin 5 artiklan 3 kohdassa säädettyä itse aiheutettua sur place -tilannetta ei ole pakko ottaa jäsenvaltioissa käyttöön, joten tarvetta lainsäädännön muuttamiselle ei ole. Direktiivi asettaa jäsenmaille niin sanotut minimistandardit lainsäädännön tasolle, joiden alle EU:n jäsenmaat eivät saa mennä, mutta joita parempia oikeuksia kansallisella sääntelyllä on mahdollista tarjota. Tarkoituksena ei siis ole, että maat heikentävät jo olemassa olevia säännöksiään direktiivin tasolle, vaan että niissä maissa, joissa säännökset eivät vielä ole direktiivin edellyttämällä tasolla, lain tarjoamien oikeuksien tasoa nostetaan. Suomi on perinteisesti ylittänyt vähimmäistason ja luonut kansallisella lailla korkeampitasoista ihmisoikeuksien suojaa EU:n minimitasoon verrattuna. Tämä käytäntö on vastannut EU-lainsäädännön perimmäistä tavoitetta, joka on ollut suojelun tason parantaminen ja yhdenmukaistaminen luomalla vähimmäistason määrittelevää lainsäädäntöä. On valitettavaa ja ihmisoikeuksien näkökulmasta ongelmallista, että pitkä perinne katkaistaan ja Suomen lainsäädäntöä esitetään hallituksen taholta useissa lakiesityksissä alennettavaksi huomattavasti nykyistä alhaisemmalle tasolle.

Lisäksi määritelmädirektiivin säännös on kirjoitettu harkinnanvaraiseen muotoon: ”hakijalle ei yleensä myönnetä pakolaisasemaa”, mutta esitysluonnoksessa ehdotettu muotoilu on kirjoitettu velvoittavaan muotoon: ”myönnetään hakijalle turvapaikan sijaan 88 §:n 1 momentin mukainen oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella.” Ehdotus on siten myös ristiriidassa määritelmädirektiivin kyseisen säännöksen kanssa ja tätä tuleekin jatkovalmistelussa tarkastella perusteellisemmin, jotta ei ehdoteta lainsäädäntöä, joka menee jopa alle EU:n edellyttämän minimitason.

Amnesty huomauttaa lisäksi, että määritelmädirektiiviä alun perin kansallisesti täytäntöönpantaessa (HE 166/2007 vp.) todettiin, että "[u]lkomaalaislain turvapaikan tai muun kansainvälisen suojelun antamista koskevissa säännöksissä lähtökohtana on pakolaissopimukseen perustuen se, että jokainen kansainvälisen suojelun tarpeessa oleva saa suojelua. Ratkaisevaa ei ole kansainvälisen suojelun edellytysten täyttymiseen johtaneiden toimien tarkoitus eikä se, onko toimet toteutettu alkuperämaassa vai sieltä lähtemisen jälkeen." Lisäksi kyseisessä hallituksen esityksessä todettiin määritelmädirektiivin 5 artiklan 3 kohdan olevan "pakolaissopimuksen vakiintuneen tulkinnan valossa ongelmallinen" eikä sitä esitetty otettavaksi Suomessa käyttöön. Nyt käsillä olevassa esitysluonnoksessa ei ole esitetty perusteluita sille, miksi asiaa pitäisi tällä kertaa arvioida toisin. Amnesty katsookin, että ehdotusta ei tule panna toimeen.

Kansalaisuusvaltioon tai entiseen asuinmaahan matkustaminen

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että pakolaisasema tai toissijainen suojeluasema voitaisiin lakkauttaa kansalaisuusvaltioon tai entiseen pysyvään asuinmaahan matkustamisen seurauksena tapauskohtaisen harkinnan perusteella. Harkinnassa tulisi kiinnittää erityistä huomiota niihin syihin, joiden vuoksi matka on tehty sekä matkan kesto. Esitysluonnoksen mukaan erityisesti säännöllinen vapaaehtoinen matkustaminen loisi oletettaman siitä, ettei henkilö olisi enää vainon tai vakavan haitan vaarassa. Toisaalta tilanteissa, joissa matkustamiselle olisi painavia henkilökohtaisia syitä, kuten perheenjäsenen vakava sairastuminen tai hautajaiset, ei matkustaminen johtaisi suojeluaseman lakkauttamiseen.

Amnesty katsoo, että suojeluaseman lakkauttamista harkittaessa matkustaminen lähtömaahan tulee arvioida perusteellisesti ja yksilöllisesti ottaen huomioon sen, että henkilöllä saattaa olla monia täysin ymmärrettäviä syitä matkustaa lähtömaahansa ilman, että se tarkoittaisi häneen kohdistuvan vainon tai vakavan haitan vaaransa olevan ohi. Esitysluonnoksessa on mainittu muutamia tilanteita, joissa matkustaminen voisi olla ymmärrettävää, kuten perheenjäsenen vakava sairastuminen tai kuolema, avioeron hakeminen kotimaassa tai alaikäisten lasten noutaminen perheenyhdistämistapauksessa.

Amnesty toteaa, että on myös useita muita inhimillisiä syitä lähtömaahan matkustamiselle ilman, että se tarkoittaisi vainon tai vakavan haitan olevan ohi. Tällainen syy voi olla esimerkiksi perheen luona vierailu. Perheenyhdistäminen voi kestää pitkän aikaa, jolloin perheyhteyden ylläpitämiseksi henkilö saattaa haluta vieraila perheensä luona lähtömaassa. Perheenyhdistämistä on myös hankaloitettu ja sitä ollaan tiukentamassa tällä hallituskaudella entisestään. Moni kansainvälistä suojelua saanut henkilö ei saa perhettä luokseen lainkaan. Tällaisissa tilanteissa on erittäin inhimillistä, että henkilö saattaa haluta vieraila perheensä luona lähtömaassaan useitakin kertoja ottaen riskin ihmisoikeusloukkausten vaarasta. Tällöin useatkaan matkat lähtömaahan eivät voi olla perusteena suojeluaseman lakkauttamiselle.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan myös, että kansainvälisen suojelun perusteella myönnettävien matkustusasiakirjojen kelpoisuusalueeseen tehtäisiin rajoituksia. Matkustusasiakirjojen kelpoisuusalueen ulkopuolelle rajattaisiin suojeluaseman saaneen ulkomaalaisen kansalaisuusvaltio tai entinen pysyvä asuinmaa. Poikkeuksellisesti matkustusasiakirja voitaisiin myöntää rajoituksetta, mikäli tälle olisi esitetty poikkeuksellisen painava syy, kuten lähiperheenjäsenen äkillinen ja vakava sairastuminen, joka vaatisi ulkomaalaisen läsnäoloa tai lähiomaisen hautajaiset. Tämä ei kuitenkaan estäisi sitä, että ulkomaalaisen matkustaessa lähtömaahansa hänen kansainvälinen suojeluasemansa voitaisiin ottaa harkittavaksi matkustamisen perusteella.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että vain poikkeuksellisen painavasta syystä matkustusasiakirjan kelpoisuusalueen rajoittamisesta voitaisiin luopua. Amnesty katsoo, että kynnys kelpoisuusalueen rajoittamisesta luopumiselle olisi aivan liian korkea eikä ottaisi huomioon, että matkustamiselle voi olla edellä mainitun mukaisesti useita hyväksyttäviä syitä. Kansainvälistä suojelua saaneella ei olisi myöskään mahdollisuutta esimerkiksi hakemuksesta saada poikkeusta matkustusasiakirjan kelpoisuusalueen rajoitukseen, vaikka tarve lähtömaahan matkustamiselle voi tulla äkillisesti, kuten esitysluonnoksessakin esitetyissä esimerkeissä perheenjäsenen sairastumisen tai kuoleman tapauksessa. Kyse on liikkumisvapauden rajoittamisesta, johon liittyy edellä esitetyin perustein suuria inhimillisiä ongelmia. Näin ollen Amnesty katsoo, että pakolaisen matkustusasiakirjaan tai toissijaista suojelua saaneen muukalaispassiin ei tule tehdä rajauksia lähtömaahan nähden etenäkään, kun rajoituksista luopuminen tai poikkeaminen on tehty vaikeaksi tai jopa mahdottomaksi.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan myös matkustusasiakirjojen voimassaolon lyhentämistä viidestä vuodesta yhteen vuoteen, mikäli ne myönnettäisiin rajoittamattomina. Tälle ei ole kuitenkaan esitetty minkäänlaista perustelua. Kyseinen ehdotus lähinnä lisäisi Maahanmuuttoviraston työmäärää ja siten kustannuksia sekä aiheuttaisi matkustusasiakirjan haltijalle suuria vaikeuksia, mikäli hän joutuisi itsestään riippumattomista syistä matkustamaan lähtömaahansa ja asiakirja uhkaisi nopeasti vanheta.

Karkottamispäätöksen täytäntöönpano

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että karkottamispäätöksen täytäntöönpanokelpoisuutta muutettaisiin siten, että se yhdenmukaistettaisiin käännättämispäätösten täytäntöönpanokelpoisuuden kanssa ja karkottamispäätökset olisi siten mahdollista panna täytäntöön nykyistä nopeammin eli tietyissä tilanteissa, kuten uusintahakemuksiin liittyen, välittömästi. Amnesty huomauttaa, että karkottamispäätöksen saaneet henkilöt ovat asuneet Suomessa oleskeluluvalla ja siten heillä on yleensä syntynyt Suomeen sellaisia siteitä, että maastapoistamisten välittömän täytäntöönpantavuuden mahdollistaminen voi heidän kohdallaan helposti johtaa epäinhimillisiin tilanteisiin. Lisäksi tällä tulisi olemaan hallinto-oikeuksien työtaakkaa lisäävä vaikutus, kun täytäntöönpanokieltihakemukset lisääntyisivät.

Vaikutusten arviointi

Hallitus kohdistaa turvapaikanhakijoihin ja maahanmuuttaneisiin lukuisia lakimuutoksia ja suunnitteilla on yhä lisää muutosesityksiä. Esitysluonnoksessa ei ole arvioitu muutosten yhteisvaikutuksia, vaikka näyttää siltä, että muutokset suurelta osin heikentävät tämän ihmisryhmän oikeuksia ja voidaankin arvioida kielteisten ihmisoikeusvaikutusten olevan laaja-alaisia.

Ylipäänsä on välttämätöntä, että vaikutusarviointi sisältää kattavan perus- ja ihmisoikeusvaikutusten arvioinnin, joka sisältää arvioinnin konkreettisista vaikutuksista ihmisten perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen. Mikäli oikeudet eivät toteudu ihmisten arjessa, myös valtion ihmisoikeusveloitteiden täytyminen on kyseenalaista.

Lisäksi Amnesty kiinnittää huomiota erityisesti lapsiin kohdistuvien vaikutusten arviointiin. Pääministeri Petteri Orpon hallitus on ohjelmassaan sitoutunut edistämään lapsiperhemyönteistä politiikkaa kaikilla tasoilla ja kiinnittämään huomioita lapsi- ja perhevaikutusten arviointiin päätöksenteossa (Petteri Orpon hallituksen ohjelma, 20.6.2023: Vahva ja välittävä Suomi : Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023 - Valto (valtioneuvosto.fi). Esitysluonnoksessa arviointi sen vaikutuksista lapsen oikeuksien sekä perhe-elämän suojan toteutumiseen on kuitenkin riittämätöntä.

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta (VN TEAS) teetti vuonna 2021 selvityksen vuosina 2015–2019 tehtyjen ulkomaalaislain muutosten yhteisvaikutuksista. Selvityksen perusteella kansainvälistä suojelua hakeneiden tilanne heikentyi ja päähuomio muutoksissa oli menettelyjen tehostamisessa eikä niinkään hakijoiden perus- ja ihmisoikeuksissa. Muutokset johtivat siihen, että syntyi väliinputoajaryhmiä, joille vaikutukset olivat kohtuuttomia. Muutoksenhaku ja uusintahakemukset lisääntyivät. Lisäksi menettelyjä koskevat turvapaikanhakijan asemaa heikentäneet samanaikaiset ja perättäiset muutokset lisäsivät oikeusturvariskejä. Myöskään lapsia koskevat parannukset eivät ehkäisseet yleisten muutosten kielteisiä vaikutuksia lapsiin. Niin perus- ja ihmisoikeusvaikutusten kuin myös lapsivaikutusten arviointi oli esityksissä puutteellista (ks. VN TEAS raportti: Ulkomaalaislain ja sen soveltamiskäytännön muutosten yhteisvaikutukset kansainvälistä suojelua hakeneiden ja saaneiden asemaan, 12.2.2021: Ulkomaalaislain ja sen soveltamiskäytännön muutosten yhteisvaikutukset kansainvälistä suojelua hakeneiden ja saaneiden asemaan).

Amnesty katsoo, että edellä viitattu VN TEAS:n teettämä raportti huomioiden on erityisen tärkeää tällä hallituskaudella tehdä esityksissä perus- ja ihmisoikeusvaikutusten laaja kokonaisarviointi, joka huomioi turvapaikanhakijoihin ja maahanmuuttaneisiin kohdistuvat yhteisvaikutukset sekä mahdolliset päällekkäiset muutosehdotukset. Myös ihmisoikeusvaikutusten arviointi on syytä tehdä huolellisemmin, konkreettiset ihmisten oikeuksiin koskevat vaikutukset esille tuoden.

Lopuksi

Esitysluonnoksessa on perusteltu heikosti muutosten tarpeellisuutta. Muutostarpeita ei voi perustella pelkästään hallitusohjelmakirjauksilla, vaan etenkin ihmisten oikeuksia heikentävien muutosten tulee olla painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimia ja rajoitusperusteiden hyväksyttäviä, eikä esitysluonnoksessa ole tällaisia perusteita esitetty.

Esitysluonnoksessa mainitaan, että ”turvapaikkajärjestelmää voidaan käyttää hyväksi muun muassa vieraan valtion hybridioperaatioissa.” Amnesty toteaa, että kansainvälisen suojelun hakemisen luonnehtiminen mahdolliseksi järjestelmän väärinkäytöksi ja niin sanottujen hybridioperaatioiden mainitseminen lähes jokaisessa pakolaisten oikeuksia heikentävässä hallituksen esityksessä on epäasianmukaista ja leimaavaa kielenkäyttöä.

Amnesty vastustaa esitysluonnoksessa ehdotettuja muutoksia.

Kunnioitavasti

Niina Laajapuro

ihmisoikeustyön johtaja

niina.laajapuro@amnesty.fi

Lisätietoja antaa: Kaisa Korhonen, oikeudellinen asiantuntija, kaisa.korhonen@amnesty.fi

Korhonen Kaisa
Amnesty International Suomen osasto

